Folytatás!!

Felejthetetlen tanárnőm emlékére

párttagtársa intézett 1963 márciusában Nyikita Hruscsovhoz, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának első titkárához és Nyikolaj Podgornijhoz, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának elnökéhez. A beadvány aláírói kérték, tegyék lehetővé, hogy „a Kárpátontúli terület magyar nemzetiségű dolgozói a Szovjet Alkotmány erre vonatkozó cikkelyeinek megfelelően az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság keretében autonómiát nyerjenek nemzetiségi autonóm körzet formájában."

Követelték, hogy a magyar iskolák végzősei anyanyelvükön tehessenek felvételi vizsgát az Ungvári Állami Egyetemen, önállósítsák a Kárpáti Igaz Szó c. megyei lapot, amely a Zakarpatszka Pravda ukrán nyelvű napilap tükörfordításaként jelent meg, magyar nemzetiségű vagy legalább magyarul értő vezetőket, szakembereket irányítsanak a vállalatokba, gazdaságokba, gondoskodjanak magyar káderek képzéséről, önálló magyar színház megnyitásáról.

Kovács János Moszkvában élő régi barátja és harcostársa, Vlagyimir Uraszov közreműködésével és segítségével egyenesen Hruscsov kezéhez juttatta a beadványt, így azt eltussolni nem lehetett. Kovács Jánost és társait többször bekérették a megyei pártbizottságba, megpróbálták rábeszélni őket, hogy vonják vissza beadványukat, amire azonban, néhányuk kivételével, nem voltak hajlandók. Kovács János pedig soha senkinek nem árulta el, ki segített a beadvány megfogalmazásában. Drávai Gizella haláláig levelezett vele. Levelei e sorok írójának birtokában vannak.

A beadvány nem volt hiábavaló! Még abban az évben, vagyis 1963-ban (!) megengedték, hogy a magyar iskolák végzősei anyanyelvükön tegyenek felvételi vizsgát az Ungvári Állami Egyetemen (igaz, néhány év múlva megvonták tőlük ezt a kedvezményt). Az egyetemen megnyílt az önálló magyar nyelv és irodalom tanszék, 1966-tól önállóvá vált a Kárpáti Igaz Szó, bővült a Kárpáti Könyvkiadó magyar kiadványainak száma, a beregszászi és nagyszőlősi járásokban sok magyar szakembert neveztek ki vezető állásokba, később magyar fiatalokat küldtek tanulni a Kijevi Karpenko-Karij Színművészeti Főiskolára, majd megkezdte működését a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház. A magyar autonóm körzet létrehozását azonban sem akkor, sem később nem sikerült kivívni.

Drávai Gizella sajnos korán, alkotó erejének teljében hunyt el, sok száz tanítványa, tisztelője kísérte el utolsó útjára. A rendszerváltás után a Beregszászi Városi Tanács posztumusz Pro Urbe-díjjal tüntette ki, a 6. számú általános iskola falán emléktáblát avattak tiszteletére, Ungváron megalakult a Drávai Gizella Magyar Közművelődési Egyesület. Gondolatban ma is sokan fordulnak hozzá jó tanácsért.

CSANÁDI GYÖRGY

95 éve hunyt el Fincicky Mihály

Ügyvéd, műfordító, népköltési gyűjtő, 1891-től Ungvár város polgármestere. Fincicky Mihály 1842. szeptember 22-én született Ungcsepelyben. Ungcsepely a 19. században Nagykapostól különálló település volt, ma a város egyik utcája, a Csepely utca.

A Nagykaposon idegen hangzású vezetéknév szláv eredetre utal, néhol előfordul Fincziczky változatban is. Édesapja, Fincicky János nevén a telekkönyvi bejegyzés szerint a Csepely utcában lakóház állt, az egykori Korona étterem mögötti telken. A család kb. az 1860-as években elköltözött Ungcsepelyből Ungvárra.

Fincicky Mihály első iskolája a Kiskaposi Római Katolikus Elemi Népiskola volt. Az ungvári gimnáziumban érettségizett, majd Eperjesen, Egerben és Budapesten folytatta tanulmányait. 1867-ben jogi diplomát szerzett Budapesten, 1870-től ügyvédi pályán működött Ungváron.

Első írásai a Képes Világban és a Figyelőben jelentek meg. Kezdetben fordítással foglalkozott, 1869-ben lefordította orosz nyelvből Gogol Tarasz Bulba és Turgenyev Füst c. regényét, majd 1871-ben Orosz beszélyek címmel Turgenyev, Puskin és mások verseinek magyar fordítását adta közre.

Irodalmi fordításainál jelentősebbek népköltészeti gyűjteményei: gyűjtött népmeséket, népdalokat, közmondásokat. Kutatási területe az ukrán (ruszin) folklór volt, munkássága egybeesett a kárpátukrán ébredés időszakával. Gyűjtőmunkája során összegyűjtött 339 népdalt és 92 meseszöveget. Sajnálatos, hogy munkájának eredeti szövege elkallódott. A gyűjtésben munkatársa volt Lehoczky Tivadar, az ismert történész, néprajztudós, a Beregvidék néprajzának jeles kutatója. Ung megyében ezt a munkát vállalta fel Fincicky Mihály.

Nem véletlen, hogy amikor Lehoczky Tivadar elszánta magát arra a nemes munkára, amely szerint: *„...a magyarral összeforrt ruthén népnek, melynek körében él, dalait összegyűjteni s lefordítva hazafiainak bemutatni..."* szándékszik, Erdélyi Jánoshoz fordult, segítségét és támogatását kérve. Erdélyi 1864. január 18-án kelt válaszlevelében írja: *„A bereg- (tegyük hozzá, ung-) megyei oroszok épen oly népszakadékok, melynek élete a magyaréval egy és azonos, igy mondhatni legrégibb rokon vagy szinte testvér; mert a magyarnak jó és balsorsában egyiránt osztozott, lehetetlen, hogy a közös történetből, élményekből ne mutatna valamit, a mi őt a magyarral testvérivé rokonítsa... Mondottakból már az a kérésem következik, hogy lenne Kd figyelemmel Ungvár felé... én úgy hiszem, Kd annál méltóbban, derekasabban fog megfelelni szép és nemes vállalatának, melyet senkinek több oka irígyleni, mint nekem, ki a felvidék rónáján, a testvér orosz nép szomszédságában születvén, nem juthattam azon szerencséhez, melyben Kd részesül, hogy egy nép szellemi világát a költészetből saját népének tolmácsolhatja."* Mindezt azért tartottam fontosnak megjegyezni, mert valószínűsíthető, hogy épp Erdélyi János ösztönzésére vette fel a kapcsolatot Lehoczky az ungi gyűjtőkkel, közöttük Fincicky Mihállyal is. Ennek bizonyítéka Erdélyihez intézett levelének néhány sora: *„... Azon ajánlatát is, hogy magamat ügyem iránt a szomszéd ungiakkal tegyem érintkezésbe, köszönettel s egész készséggel elfogadom; nem mulasztván el azonnal megtenni a kellő lépéseket."* Azt, hogy Erdélyi János Fincicky Mihállyal váltott-e levelet, avagy találkoztak-e személyesen, nem tudjuk, de tényként kell elfogadnunk, hogy ha közvetve is, de tudhattak egymásról.

1864-ben Erdélyi János hathatós támogatásával Sárospatakon megjelent Lehoczky Tivadar Magyar-orosz népdalok c. gyűjteménye. A kötet előszavát Erdélyi János írta. E munka második köteteként látott napvilágot 1870-ben Fincicky Mihály Magyar-orosz népdalok c. munkája A hazai Nem-magyar ajku Népköltészet Tára sorozatban, a Kisfaludy Társaság gondozásában. A könyv egy rövid előszót és dalszöveg-fordításokat tartalmaz. A nyugat-ukrajnai régió dalai mellett helyet kaptak a kötetben a kelet-ukrajnai nóták és irodalmi eredetű szövegek is. Az ukrán népköltészeti alkotások első magyar fordításai révén így került a magyar irodalmi tudatba az ukrán irodalom.

Fincicky Mihály 1876-ban átvette az Ung c. hetilap szerkesztését annak alapítójától, Bánóczy Ferenctől. Kisebb-nagyobb megszakításokkal 1891-ig maradt a lap szerkesztője, megtöltve azt politikai és vegyes tartalommal.

1891-től 1916-ig Ungvár városának polgármesteri tisztségét töltötte be. Ténykedése alatt indult meg a város korszerűsítése, ekkor épült meg Ungvár első színháza. Miután a város szervezeti szabályzata kötelezte a város polgármesterét az évi jelentések elkészítésére, ezekből az évekből több száz oldalas kötetek maradtak fenn. Az Ungvár múltját kutatók számára nélkülözhetetlen forrásként szolgálnak Fincicky Mihály Ungvár rendes tanácsú város polgármesterének a képviselő testület elé terjesztett Jelentése, amely nemcsak száraz adatokat tartalmaz, de érdekes történelmi tanulmányokkal szolgál a mai olvasónak is. A szerző élénk, élvezetes stílusban megírt Jelentése 2001-ben jelent meg a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kiadásában.

A hagyomány úgy tartja, hogy a Fincicky Mihály polgármester elnökletével megtartott közgyűlésen választották meg Ungvár első díszpolgárát Kossuth Lajos személyében.

Nemcsak Fincicky Mihály, de lánya, Ida is tevékenyen kivette részét a közszolgálatból. Az Ungvári Leányok Erzsébet Körének volt az elnöke. Az 1904-ben alakult kör jótékonysági intézmény volt, a fiatalkorúak és a szegények segélyezését vállalta fel. Fincicky Mihály 1916-ban hunyt el Ungváron. Halála után utcát neveztek el róla. Sajnos, ma hiába keresnénk a Fincicky utcát, nem találnánk meg. A második világháború után új nevet kapott. Egykori ungvári lakóháza falán, a Duhnovics utca 23. szám alatt ukrán nyelvű emléktábla jelzi, hogy 1916-ig ebben a házban élt és alkotott. Az általa összegyűjtött mesék napjainkban is megjelennek egy-egy mesegyűjteményben.

DEMJÉNNÉ KOVÁCS ERNA
Nagykapos